

7199

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Շրջակա միջավայրի նախարար
Հակոբ Սիմիոյան

« 03 » 07 2024թ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 110 - 24

Նախաձեռնող՝

«ՎԱՌՄԱՇ» ՍՊԸ

ք. Վանաձոր, Գործարանային փողոց, 15 շենք

Գործունեությունը՝

Իջևան համայնքի Խաչթառակի
ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի
արդյունահանում

Տակուշի մարզ

Առդիր՝ 5 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 110 - 24

« 03 » 07 2024թ.

Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն

Նախաձեռնող՝ «ՎԱՌՄԱՇ» ՍՊԸ
Փաստաթղթի տեսակը՝ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն «Ա» կատեգորիա
Տեղադրման վայրը՝ Տավուշի մարզ, Իջևան համայնք, Խաշթառակ բնակավայր

Ներածական մաս. Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի տեղամասում նախատեսվում է իրականացնել օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքներ:

Նախատեսվող գործունեությունը, համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի՝ (<Օ-150-Ն) 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2)-րդ կետի «թ» ենթակետի, դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակների ցանկում:

Նկարագրական մաս. Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրը վարչական տեսակետից գտնվում է Տավուշի մարզի Իջևանի տարածաշրջանում՝ Իջևան քաղաքից մոտ 8.0 կմ դեպի արևելք, Իջևան-Նոյեմբերյան ավտոմայրուղու հարևանությամբ՝ վերջինից 130 մ հեռավորության վրա: Աղստև գետի ողողահունում: Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրը վարչական տեսակետից գտնվում է ՀՀ Տավուշի մարզի Իջևանի Իջևան համայնքի Խաշթառակ գյուղի վարչական տարածքում, զբաղեցնում է 0.5075 հա տարածք:

Մոտակա բնակավայրերն են՝ Խաշթառակը, Ակնաղբյուրը և Լուսածորը, որոնցից հայցվող տարածքը գտնվում է համապատասխանաբար՝ 1,4 կմ, 0,7 կմ և 1,2 կմ հեռավորությունների վրա: Տարածքը գտնվում է Աղստև գետի միջին հոսանքի ողողահունում, ավազակոպճային հեռավորությունը գետից կազմում է 10 մ:

Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի պաշարները հաստատվել է տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2021 թվականի հուլիսի 16-ի թիվ 1179-Ա հրամանով, այն դասվում է վերականգնվողների շարքին (1 միավոր վերականգնման գործակցով) C₁ կարգով: Հաստատված պաշարները հաշվառվել են

շինարարական ավագի (<US ԳՈՍՏ 8736-2014 և խճի (<US ԳՈՍՏ 8267-95) արտադրության համար, իսկ վերականգնվող պաշարների օգտագործումը՝ դրանց համապատասխան լաբորատոր փորձարկումների դրական արդյունքների դեպքում: Նախատեսվում է կազմել հանքավայրի բացահանքի նախագիծը 0.51 հա տարածքում՝ տարեկան 21820 խմ ավազակոպճային զանգվածի արտադրողականությամբ, մարվող պաշար: Ավազային զանգվածի արդյունահանման աշխատանքները նախատեսվում են կատարել աշխատանքի սեզոնային ռեժիմով: Աշխատանքային օրերի քանակը ընդունել 195 օր: Արդյունահանված ավազակոպճային զանգվածը նախատեսվում է տեղափոխել ավտոինքնաթափով՝ 2.0 կմ հեռավորության վրա գոյություն ունեցող ՋՏԿ: Հանքավայրի մարվող պաշարները կազմում են 436.4 հազ.խմ, տարեկան մարվող պաշարներն են՝ 21.82 հազ.խմ, գործողության ժամկետը՝ 20 տարի, հանքավայրի զբաղեցրած տարածքը՝ 5075 քմ:

Տարածքի ծայրակետերի կոորդինատները՝ ARMWGS-84 միասնական համակարգով հետևյալն են՝

- 1. Y=8513988.000 X=4535150.000
- 4. Y=8514026.000 X=4535023.000
- 2. Y=8514046.000 X=4535118.000
- 5. Y=8513986.000 X=4535029.000
- 3. Y=8514033.000 X=4535074.000
- 6. Y=8513991.000 X=4535083.000

Համաձայն հաշվետվության տեղեկատվության՝ արդյունահանվող տարածքում ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերում գրանցված տեսակներ չեն հայտնաբերվել, բացակայում են հազվագյուտ էկոհամակարգերը: Հայցվող տարածքի մոտակայքում չկան բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ, տարածքն անմիջական սահմաններ չունի ԲՀՊՏ-ների հետ:

Հետախուզված տարածքում ավազակոպճային խառնուրդի հզորությունը տատանվում է 3.6-4.9 մ սահմաններում՝ կազմելով միջինը 4.3 մ: Խառնուրդում ավազի միջին պարունակությունը 30.5 % է, իսկ կոպճինը՝ 69.5 %: Կոպճն ու ավազը ներկայացված են հղկված ոսպնյակաձև և գնդաձև հատիկներով: Տեղամասի տարածքում ավազակոպճային խառնուրդի կուտակումը հիմնականում առաջանում է գետի գարնանային վարարումների ժամանակ՝ գետի բերվածքների հաշվին, ինչին նպաստում են այստեղ գետահունի լայնացման և գետի հոսքի դանդաղման գործոնները:

Օգտակար հաստաշերտի արդյունահանման ժամանակ նախագծային կորուստները որոշված են ըստ երկու խմբերի՝ ընդհանուր բացահանքային կորուստներ՝ 985 խմ կամ 4.51 % և շահագործողական կորուստներ՝ 130 խմ, 0.6 %: Բացահանքի ծառայման ժամկետն է՝ 20 տարի: Աշխատանքային օրերի քանակը տարում ընդունվում է 195 օր, աշխատանքային հերթափոխի քանակը՝ օրվա մեջ 1, հերթափոխի տևողությունը՝ 8.0 ժամ:

Քանի որ օգտակար հաստաշերտն ունի համարյա հորիզոնական տեղադրում և կայուն հզորություն, հանքաշերտի բացումը կատարվում է բացահանքային դաշտի հյուսիս արևմտյան մասից (ամենացածր նիշը) է ընդլայնական կտրող խրամի անցումով: Առաջին ավտոճանապարհի կարգաբերում՝ 101 մ երկարությամբ, ամենամեծ թեքությունը՝ 0.00%, 6 մ լայնությամբ: Ավտոճանապարհի մակերեսն է՝ 606 քմ: Աշխատանքային հրապարակի կարգաբերում՝ 195 քմ մակերես: Կտրող խրամի երկարությունը 60 մ, լայնությունը՝ հիմքի մասում ընդունված է 2.0 մ, միջին խորությունը՝ 4.2 մ: Կտրող խրամի անցումը կատարվում է 1.0 խմ շերտի տարողությամբ հակառակ բաժով սարքավորված - ՅՈՒՆԵՍԿՈՒ 4321A մակնիշի էքսկավատորով: Հանքավայրի շահագործման ժամանակ ընդունված է ընդլայնական ընթացքաշերտերով միակողանի մշակման համակարգ: Ընդունված մշակման համակարգը

ունի հետևյալ տարրերը՝ աստիճանի բարձրությունը միջինը՝ 4.2 մ, ընթացքաշերտի լայնությունը՝ 8.5 մ, էքսկավատորի աշխատանքի անվտանգ գոտու շառավիղը՝ 18.0 մ, աշխատանքային հրապարակի լայնությունը՝ 23.0 մ:

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները՝ փոշենստեցման նպատակով փոշեառաջացման օջախների ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին (օտեկան 2 անգամ): Խմելու և կենցաղային կարիքների, տեխնիկական ջուրը նախատեսվում է վերցնել Աղստև գետից՝ «Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ջրօգտագործման թույլտվություն ստանալուց հետո: Բացահանքի մշակված տարածության հարթեցում, բացահանքի արդյունաբերական հրապարակի շրջակայքում հնարավոր չափով կանաչապատում թփուտներով, դիզելային շարժիչներով աշխատող լեռնատրանսպորտային սարքավորումների վրա խլացուցիչների և արտանետվող գազի հոսքի վրա զտիչների տեղադրում՝ թունավոր խառնուրդների չեզոքացման նպատակով, նավթամթերքների պահեստավորում և պահում արտադրական հրապարակում հատուկ հատկացված տեղում (բացօթյա կամ ծածկի տակ պահեստ), որին տրվում է համապատասխան թեքություն, որն ապահովում է թափված նավթամթերքների հոսքը դեպի այն հավաքող բետոնապատված փոսը: Օգտագործված յուղերի ու քսայուղերի հավաքում առանձին տարաների մեջ՝ հետագա ուտիլիզացման համար: Հնամաշ դետալների ու մասերի հավաքում հատկացված առանձին տեղում և հանձնում որպես մետաղական ջարդոն: Կենցաղային աղբի տեղափոխում մոտակա աղբահավաք կետեր, կեղտաջրերի հավաքում հորատից զուգարանում: Նախատեսվում են աշխատողների սանիտարակենցաղային հարմարություններ՝ հանդերձարան, ցնցուղարան, զուգարան և հանգստի սենյակ՝ համաձայն «Առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանի:

Նախատեսվող աշխատանքներն իրականացվելու են համաձայն էկոլոգիական ծրագրի՝ բացառելով այդ ընթացքում ջրային հոսքի խոչընդոտումը կամ շեղումը, ջրային ռեսուրսի աղտոտումը, կեղտաջրերի արտանետումը, ջրային ռեսուրսի հատակների, ափերի, հոսքի կամ հատկությունների փոփոխումը: Բուսական աշխարհի օբյեկտների դրանց աճելավայրերի պահպանությունն ապահովելու նպատակով «Օրենսդրական պահանջներին համապատասխան նախատեսվել են միջոցառումներ 2014թ. թիվ 781-Ն որոշման դրույթների համաձայն: Կենդանական աշխարհի պահպանությանն ուղղված միջոցառումները ներառում են կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության պահպանությունը, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը: Բնապահպանական միջոցառումների իրականացման համար տարեկան նախատեսված է 150000 դրամ գումար:

Ռեկուլտիվացման աշխատանքները կանոնակարգվում են «Կառավարության 14.12.2017թ. թիվ 1643-Ն որոշման պահանջների համապատասխան: Բացահանքի մակաբացման ապարները 4704 խմ ծավալով ներկայացված են այլուվիալ առաջացումներով: Մակաբացման ապարները նախատեսվում է պահեստավորել բացահանքի հյուսիսային կողմ վերջնական եզրագծի սահմանից դուրս նրա և ապարատար ավտոճանապարհի միջև եղած տարածքում: Լցակույտի զբաղեցրած տարածքը կազմում է 0,65 հա, բարձրությունը 0,9 մ: Վերին հարթակի մակերեսը կազմում է 0,55 հա: Լցակույտառաջացումը կառավարվում է բուլդոզերային եղանականով: Շահագործման ավարտից հետո կատարվում է արտաքին լցակույտի վերին հարթակի հարթեցում բուլդոզերի միջոցով:

Ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանման ընթացքում ընկերությունն իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները՝ մթնոլորտային օդի, Աղստև գետի օդի աղտոտման վերահսկման, հողային ծածկույթի պարբերական մշտադիտարկումներ անցրին

մեկ անգամ, վայրի բնության, կենսամիջավայրի /Կարմիր գրքում ընդգրկված էնդեմիկ տեսակների/ տարին մեկ անգամ, աղմուկի և թրթռումների՝ ամսական մեկ անգամ: Ընդերքօգտագործման թույլտվության ժամկետի ավարտից 5 տարի առաջ՝ հանքի փակման ծրագրի կազմման նպատակով ևս նախատեսված են մշտադիտարկումներ: Վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում: Մշտադիտարկումների արդյունքների վերաբերյալ տարեկան հաշվետվությունը օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացվելու է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն, «ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը սահմանելու մասին» կառավարության 22.02.2018թ.-ի N 191-Ն որոշման համաձայն: Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմացմանն ուղղված մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով նախատեսվում է տարեկան մասնահանել 150 հազ.դրամ:

Պատճառարանական մաս. Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նախնական գնահատման և փորձաքննության փուլերում Տավուշի մարզի Իջևան համայնքում և Խաշթառակ բնակավայրում անցկացված հանրային քննարկումներում գործունեության իրականացումը մասնակիցների կողմից արժանացել է հավանության:

Հաշվետվության վերաբերյալ փորձաքննական գործընթացում ստացվել են կարծիքներներ ներքին գործերի, առողջապահության, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություններից, կադաստրի կոմիտեից, Տավուշի մարզպետարանից, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի նախարարության մասնագիտացված ստորաբաժանումներից: Ստացված դիտողությունները և առաջարկությունները հաշվի են առնվել հայտի լրամշակումներում: Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ հաշվետվության փորձաքննությունն իրականացվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներով: Փորձաքննության գործընթացում վեր են հանվել հետևյալ հիմնավորումները, որոնք հիմք են հանդիսացել եզրակացության կազմման համար.

Փորձաքննական հիմնավորումներ

1. Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների համար հայցվող տարածքի կոորդինատներով պարփակված տարածքը ներառում է Տավուշի մարզի Իջևան համայնքի Խաշթառակ ու Ակնաղբյուր բնակավայրերի՝ պետական, քաղաքացիների, համայնքային սեփականության գյուղատնտեսական և ջրային նպատակային նշանակությունների հողամասեր:
2. Քանի որ հայցվող տարածքը գտնվում է Աղստև գետի ողողահունում և ընդգրկում է գետի ջրածածկվող տարածքներ, ջրապահպան գոտիներ, ջրաէկոհամակարգերի սանիտարական պահպանման տարածքներ, որոնք իրենց բնական վիճակով ենթակա են պահպանման՝ որպես էկոլոգիական համակարգեր, հետևաբար ջրային հողերի օգտագործումը ընդերքօգտագործման նպատակով կարող է բացասական ազդեցություն և բնապահպանական ռիսկեր առաջացնել ջրային համակարգերի, հոսքի ձևավորման գոտիների, ինչպես նաև Աղստև գետի ջրի որակի և քանակի վրա:
3. Հիմք ընդունելով ՀՀ ջրային օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի և ՀՀ կառավարության 20.01.2005թ. «Ջրաէկոհամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և ամօսայրերի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչների մասին» N 64-Ն որոշման պահանջները՝ Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի

հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների իրականացումը Աղստև գետի ողողահունում հանդիսանում են ոչ նպատակահարմար:

ԵԶՐԱՓՈՒԿԻՉ ՄԱՍ

Հաշվի առնելով վերը նշված փորձաքննական հիմնավորումները և առաջնորդվելով Օրենքի 19-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջներով՝ «ՎԱՌՄԱՇ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Տավուշի մարզի Խաշթառակի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է բացասական եզրակացություն:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրենի տեղակալ՝

Հերիքնազ Մկրտչյան

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գլխավոր մասնագետ՝

Վարդան Հարությունյան